

רמת הבחינה : גמר
מועד הבחינה : חורף תש"ף, 2020
היקף הבחינה : 2 יח"ל
מספר השאלון : 990312

תיכונית
ככה עולים כיתה בחיים

מדעי ההתנהגות - 2 יח' הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים:

פרק ראשון:	(10X4) 40 נקודות	- יש לענות בגוף השאלון.
פרק שני:	(7X2) 14 נקודות	- יש לענות בגוף השאלון.
פרק שלישי:	(1X30) 30 נקודות	- יש לענות בגוף השאלון.
פרק רביעי:	(4X4) 16 נקודות	- יש לענות בגוף השאלון.
סה"כ: = 100 נקודות		

ג. הוראות מיוחדות:

- קראו את ההנחיות בקפדנות לפני שתגשו לפתרון הבחינה.
- כתבו בכתב ברור.
- ציינו בתחילת כל נושא/אירוע/ מושג את מספרו.
- אין לענות על יותר נושאים/אירועים/מושגים מהמצוין בהנחיות.

ד. מלאו את הפרטים הבאים:

פרטי הנבחן:	פרטי מרכז ההשכלה:
מספר הנבחן ברשימה: _____	שם המוסד: _____
שם משפחה + פרטי: _____	שם היישוב: _____
	שם מרכז הבחינה: _____
ת.ז. <input type="text"/>	

שם המעריך: _____
ציון הבחינה: _____

בהצלחה!

פרק ראשון (40 נקודות)

לפניכם 12 שאלות. עליכם לענות על עשר שאלות בלבד.
הקיפו בעיגול את התשובה המתאימה ביותר (לכל שאלה 4 נקודות).

1. הדור הדואג הן לילדיו והן להוריו נקרא:

- א. דור העתיד
- ב. דור העבר
- ג. דור הסנדוויץ'
- ד. דור הילדים הבכורים

2. מניע חיצוני הוא:

- א. רצון לביצוע התלוי בתגמול מגורם חיצוני לאדם
- ב. הרגשת גאווה לאחר שמיעת עידוד
- ג. צורך פנימי לביצוע שאינו תלוי בגורם מהחוץ
- ד. תגמול רגשי עבור עשייה

3. נורמה בלתי פורמלית היא:

- א. כלל התנהגות הכתוב בתקנון הקבוצה
- ב. כלל התנהגות המדריך את הפרט כדי להתקבל רשמית לקבוצה
- ג. חוק הנחקק בפרלמנט
- ד. כלל התנהגות מקובל בחברה שאינו כתוב במסמך רשמי

4. פסיכיאטר מטפל ב:

- א. בעיות מוטוריות
- ב. בעיות נפשיות
- ג. בעיות רפואיות בלב
- ד. בעיות בחינוך ילדים

5. הפסיכולוגיה שייכת לתחום:
- א. הנפשי, הרגשי והמחשבתי של האדם
 - ב. הסוציולוגיה של האוכלוסייה
 - ג. התיאולוגיה
 - ד. הביולוגיה הרפואית

6. דימוי אישי הוא:
- א. האופן שבו הפרט נתפס על ידי משפחתו
 - ב. האופן שבו האדם תופס את עצמו
 - ג. מה שהאדם שמע על העולם בילדותו
 - ד. האופן שבו בן זוגו של האדם רואה אותו

7. במדעי ההתנהגות המונח "סביבה" מתייחס:
- א. לגנטיקה שאיתה נולדים
 - ב. למבנה גופם של הורי הילד
 - ג. לכל גורם חיצוני לאדם המשפיע על התפתחותו
 - ד. לתכונותיו המולדות של האדם

8. הסוציולוגיה היא תחום החוקר את:
- א. תחום התרבות
 - ב. המחלות הנפשיות
 - ג. האדם בהקשר החברתי
 - ד. ההיסטוריה של הרעיונות

9. ניתן לזהות דפוס התנהגות כי הוא:
- א. מכונה להדפסת חומרי לימוד
 - ב. התנהגות החוזרת על עצמה
 - ג. התנהגות בלתי הולמת
 - ד. תוקפנות נדירה אצל ילדים

10. מנהיג לא פורמלי הוא:

- א. מנהיג שנבחר באופן לא רשמי על ידי השטח, ושואב את סמכותו "מלמטה"
- ב. מי שנבחר כמינוי או בבחירות
- ג. מנהיג שעבר מבחני אינטליגנציה
- ד. מנהיג בעל ניסיון בשלושה ארגונים

11. על פי התיאוריה הפסיכואנליטית של פרויד:

- א. חוויה קשה מתחילת החיים זכורה בתודעה לכל החיים
- ב. חוויה קשה מתחילת החיים נשכחת ולא משפיעה על האישיות
- ג. חוויה קשה מתחילת החיים נשארת בלא מודע ולא משפיעה עלינו
- ד. חוויה קשה מתחילת החיים נשמרת בלא מודע, וממשיכה להשפיע עלינו

12. קונפליקט מעיד על:

- א. יחסים טובים ומעמיקים בין שני אנשים
- ב. מאבק, סכסוך וניגוד עניינים בין אנשים וקבוצות
- ג. תהליך הידברות בין שני גופים
- ד. ניתוק במערכת היחסים

פרק שני – היגדים (14 נקודות)

בפרק זה תשעה היגדים. ענו על שבעה מתוכם – הקיפו בעיגול "נכון" או "לא נכון".
(לכל תשובה נכונה 2 נקודות).

1. אנתרופולוגיה היא חקר האדם בסביבתו החברתית.
נכון / לא נכון
2. למידה מתבצעת על ידי חיקוי, ניסוי וטעייה.
נכון / לא נכון
3. הגנים הם חומרים בגוף המושפעים מהסביבה.
נכון / לא נכון
4. אחסון הוא פעולת שמירת המידע בזיכרון.
נכון / לא נכון
5. הנעה היא רצון וסיבה לבצע פעולה כלשהי.
נכון / לא נכון
6. השכלה היא ידע שהאדם רוכש בחייו.
נכון / לא נכון
7. משפחה היא הקבוצה החברתית הכי בסיסית.
נכון / לא נכון
8. מניע פנימי אינו מושפע מהסביבה.
נכון / לא נכון
9. אינטליגנציה רגשית מעידה על חוסן רגשי.
נכון / לא נכון

פרק שלישי – אירוע (30 נקודות)

לפניכם שני אירועים, בחרו אחד מתוכם. נא הקפידו לענות על השאלות הכלולות באירוע (לכל תשובה 10 נקודות).

אירוע א'

רון ותמר הם זוג צעיר והורים לארבעה ילדים בני 3-10. הם קנו דירה בפריפריה כדי להימנע ממגורים בשכירות באזור המרכז. שניהם עובדים במשרה מלאה ובמרחק מהוריהם, הסבים והסבתות של ילדיהם. הם במרדף מתמיד אחר זמן ואנרגיה החסרים להם, ומצבם הכלכלי לא פשוט. כל ילדיהם מבליים זמן ניכר מול מסך הטלוויזיה והמחשב אפילו בזמן הארוחות. תמר מטיחה לא פעם בילדים אמירות כמו: "אין לי כוח אליכם", "נמאסתם עליי", "למה אתם כל כך טיפשים", ועוד. לבת הגדולה יעל, שסיימה כיתה ד', נרשמה הערה בתעודה: "את נבונה ומוכשרת. נא הקשיבי לחבריך במקום לצעוק".

1. מהו סוג התקשורת בין ההורים לילדים במשפחה זו?

התקשורת במשפחה זו היא תקשורת לא מקדמת, תוקפנית, מעליבה ומאשימה. נראה שהיא חד צדדית בעיקרה ולא נותנת מרחב תגובה לצד השני. זוהי תקשורת שלא מקדמת את הילדים ואת האם לעבר פתרון שייטיב עם שני הצדדים.

2. האם המשפחה מתנהלת בדפוס מסורתי או מודרני? הסבירו.

המשפחה מתנהלת בדפוס מודרני מכיוון ששני ההורים עובדים מחוץ לבית והזמן בו מבלה האם עם הילדים מצומצם מאוד. הילדים ככל הנראה לא נשמעים לאימם דבר המביא אותה לתסכול. הבילוי הרב של הילדים מול המסכים לסוגיהם גם הוא אינני מסורתי ומודרני מאוד. קיימת התרופפות של הסמכות ההורית המתבטאת במצוקה ובהבטחות של האם.

3. על מה מעידה ההערה שיעל קיבלה בתעודה?

ההערה מוכיחה כי התקשורת בבית מגבירה את הסיכוי להתנהגות תוקפנית של הילדים בהקשרים אחרים מצד אחד ולחוסר מיצוי עצמי של היכולות מצד שני. תקשורת כזו גורמת לתחושת ערך ירודה אצל הילד דבר שוודאי לא מקדם אותו. כנראה שיעל מודעת או לפחות מרגישה את הפער בין ההתנהגות שלה בפועל לבין ההתנהגות שיכולה הייתה לאמץ אילו הייתה קשובה ורגועה יותר.

אירוע ב'

טל היא אישה כבת ארבעים, נשואה, ואם לבן ובת. היא ומשפחתה גרים בבית פרטי בפרבר יוקרתי בגוש דן. היא אוהבת את ביתה שאותו עיצבה בעצמה. ילדיה תלמידים טובים ובבית שוררים יחסי אהבה ורוגע. מצבם הכלכלי טוב מאוד.

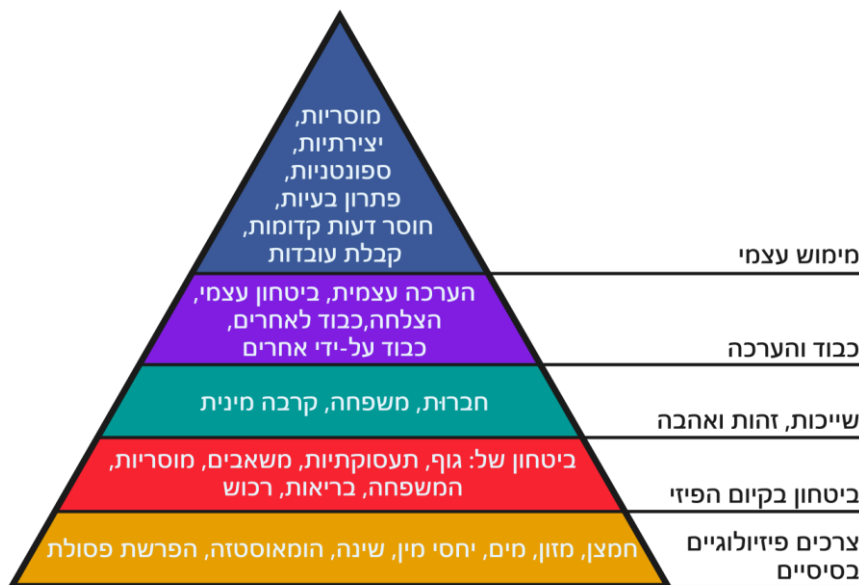
בצעירותה למדה תואר ראשון באוניברסיטה, אך מאז שנישאה לא עבדה.

בחודשים האחרונים היא מרגישה חסומה וחנוקה. היא נוטה לעצבנות, מצוקה ועצב, ויודעת שלמעשה עדיין לא הגיעה לאן שהייתה רוצה בחייה ושעליה לעשות שינוי. בעלה וילדיה (שהם כבר בגיל תיכון) מעודדים אותה לכך.

1. מדוע טל מרגישה במצוקה דווקא בשלב זה בחייה?

טל מרגישה מצוקה בשלב זה מכיוון שעד עתה דאגה ליצור מציאות משפחתית המאפשרת רווחה וחיים נוחים. היא נישאה, הפכה לאם, למדה לימודים גבוהים ובנתה בית לטעמה. עתה, משכול אלה הושגו, היא מרגישה צורך לעבור לשלב הבא של הערכה עצמית. הערכה זו נובעת מהישגים ומעצם הידיעה של הפרט על מסוגלותו לפעול ולעשות לקידום ענייניו ומטרותיו. דבר זה יוביל גם למימוש עצמי שיבטא יותר במדויק את זהותה ויכולותיה.

2. בנה את סולם הצרכים על פי מאסלו והסבר כל שלב בו.



3. מה הייתם ממליצים לטל לעשות בעתיד הקרוב?

כדאי לטל לחשוב או להתייעץ לגבי הכיוון שתבחר. היא יכולה להיכנס למעגל העבודה ולפתח קריירה, לעסוק בהתנדבות, לחזור ללימודי המשך, ולאחריהם לעבוד או לפתח תחביב הקרוב לליבה. בכל מקרה עליה לחולל שינוי של עשייה, שבו יהיה ביטוי ליכולותיה וכישוריה, דבר שיביא להערכה וכבוד כלפיה.

חלק רביעי – היגדים (16 נקודות)

לפניכם שישה היגדים בחרו ארבעה מתוכם. הסבירו את הטענה המוצגת במשפט (לכל היגד 4 נקודות).

1. מדינת ישראל היא מדינה רב תרבותית.

האוכלוסייה בישראל היא אחת המגוונות בעולם מבחינה דתית, תרבותית, אתנית וחברתית. בישראל ישנם יהודים (המתחלקים לדרגות דתיות שונות), מוסלמים, נוצרים, דרוזים וצ'רקסים. זוהי מדינת הגירה אליה מגיעים מכל יבשת בעולם כאשר לכל מוצא יש תרבות שונה מהאחרת. לדוגמה: יהדות רוסיה, אתיופיה, צפון אפריקה, מערב אירופה, מזרח אירופה, ארה"ב ודרום אמריקה. לכל קהילה יש את המנהגים, האמנויות, התרבות וראיית העולם שלה.

2. המידע בזיכרון לטווח קצר לא תמיד נשמר בגיל השלישי.

בגיל השלישי הזיכרון לטווח קצר נחלש ואף נעלם במקרים מסוימים. האדם יכול לשכוח עם מי דיבר, מה עשה והיכן היה לפני מספר ימים, שעות או דקות. עובדה זו מצריכה עזרה לבני גיל זה שכן מלבד הנזק הנגרם בשל כך בחיי היומיום, הם עלולים לחוש אבדן שליטה וחרדה.

3. נורמה חברתית היא עניין דינאמי.

נורמה חברתית מאפיינת חברה כלשהי בזמן מסוים. היא נוצרת ומתחזקת על ידי פרטים בחברה או בקבוצה כשהם נוהגים ומתנהלים על פיה. נורמות הן בעיקר עניין תרבותי והתנהגותי. נורמות יכולות להשתנות מכיוון שמוסכמות ורעיונות משתנים כל הזמן כתוצאה מהשפעות חיצוניות על אותה חברה.

4. מנהיג כריזמטי סוחף אחריו אנשים.

אנשים אכן נוהרים לרוב אחרי מנהיג בעל כריזמה. אדם שיודע לסחוף אחריו אנשים מפגין ומייצר התלהבות לגבי עמדותיו, מעיד על חוזק פנימי ויכולת שליטה והשתלטות, מראה כישורי מנהיגות במישור המילולי והדימויי. כל אלה יוצרים רושם של אדם עם כוחות שניתן לסמוך עליו – הוא בעיקר מקנה תחושת ביטחון אצל האנשים גם אם אין לה כיסוי במציאות.

5. ווינקוט טוען כי אימא "טובה דיה" עונה על צרכי הילד.

לדעת ווינקוט, אימא הקשובה לעצמה, לצרכיה ולמה שמפריע לה, תהיה אם טובה. לדעתו, מה שהכי חשוב לילד הוא לראות ולהרגיש כמה היא מתאמצת לספק את צרכיו. דבר זה גורם לו לראות ולחוש כי הוא אהוב, חשוב וראוי. יש מקום לשגיאות באימהות כמו בכל עשייה אנושית, אך המודעות להן רק תשפר את האימהות. האם לא צריכה להיות מושלמת מכיוון שזה לא ריאלי ומתסכל – דבר שיכול להשפיע על הילד לרעה.

6. תקשורת מקדמת היא תקשורת יעילה.

תקשורת מקדמת היא תקשורת המסייעת להשגת המטרה שלשמה היא מתקיימת. זוהי תקשורת מאוד קשובה לצד השני, מכבדת ומכובדת. אין בה ביטויים המפחיתים מערך הזולת, הפוגעים ומעליבים אותו. להיפך, היא מגלה הבנה לצד השני תוך גילוי אסרטיביות בעמדתך שלך. שיח זה מנסה להביא לפתרון של קונפליקט או בעיה לרוב על ידי הסכמה או פשרה הדדית.

בהצלחה!